

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 315. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-idm140209963752752/facsimile.pdf> (tilgået 04. maj 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

NOTER

- sig bedre fra. – *Actionerne*, Forestillingerne. – *Juridiske Qvæstion*, jur. Spørgsmaal. Suhm udnævntes 1748 til Assessor i Hofretten. – *Geometrisk Problema*, Holberg tænker antagelig paa Oversættelsen af de taktiske Forfattere, for hveru Geometricien spiller en Rolle. – *Franchise Parisienne*, fr. parisiske Fri-modighed.
- S. 238. *præpostere*, lat. forkert, bagvendt. – *Kobberstykker*, Kobberstik. – *rare*, sjældne.
- S. 239. *Resolution*. 1747 testamenterede Holberg sin Ejendom til Genoprettelsen af Sorø Akademi. 1749 meddelte han, at han fra 1. Maj 1751 agtede at overlade Indkomsterne af sit Baronis Gods Aar efter andet til Akademiet. – *adskillige*, forskellige. – *daarlig*, taabelig. – *Vellyst*, Velleved. – *Metamorphosis*, Forvandling. – *glimrende*, pragtig. – *dethos*, desuden.
- S. 240. *convenable*, fr. passende. – *petit-maitre*, fr. Laps. – *Carosse*, Karet. – *Phæton*, Faeton, let, aaben Vogn. – *Maitresser*, Elskerinder. – *honnête homme*, fr. Hædersmand. – *Equipage*, Følge. – *Distinction*, Udmarkelse. – *Agonisanter*, Døende. – *Contrarium*, lat. det modsatte. – *vanhælder*, skammer.
- S. 241. *af Dremmen*, ud af Illusionen, Fejltagelsen. – *Liberalitet*, Gavnildhed. – *chargered med*, overdraget Hvervet med. – *Universitetets Oeconomie*, Holberg var Kvæstor (nu Kurator) 1757–1751. – *ex nobili officio*, lat. som en Ærespligt. – *Præcaution*, Forholdsregel. – *abalienere*, give fra (mig). – *Senior*, dvs. den der har været længst i Tjenesten ved Universitetet og som saadan fritaget for Forelæsninger. – *Nouvellist*, Journalist. – *interesseret*, egennyttig. – *censurerede*, kritiseret, dødlet.
- S. 242. *Epistola CDXLVIII* er fremkaldt af et Skrift, *Cogitationes etc.*, I-II, 1747, hvori den unge Filosof, F. C. Eilschow (1725–50) gav 897 Forslag til Erstatning af videnskabelige Fagudtryk med nydannede danske Glosser. – *Glugmaaned*, *Bliedemaaned*, *Orme-Maaned*, *Sædemaaned*, stammer fra en olddansk Række Navne for Maanederne, som holdt sig bl. a. hos Digterne. *Sædemaaned* er Oktober. – *Academiet*, Universitetet. – *Doctor-Trappen*, Doktorgraden; sidste Led af lat. *gradus*, Skridt, Trin; *Trappetrin*. – *In Jure*, lat. i Jura. – *Magister Philosophiæ*, lat. egl. Læremester, Lærer i Filosofi. – *Verdens Visdom*, dvs. verdslig Visdom, Filosofi. – *skabte*, udnævnt. – *Baccalaureus*, se Baccalauprogrammet, Bind VIII, S. 519 ff. – *Decanus*, Dekan, Lederen af et Universitetsfakultet. – *Fristad*, her i Betydningen Fristat, Purisme for Republik, efter lat. *res publica*. *Stat*. – *møde Ting*, hænder noget. – *betager*, fratager. – *Mumme-Lystigheder*. Mummespil er et gammelt Ord for Forklædningsleg, Maskerade. – *Fortørnelsers*, af Holberg dannet til lat. offedere, støde, krænke. – *Accise*, indenlandsk Afgift paa

EPISTLER

- Varer (af lat. *accidere*, afskære). – *Consumption*, Forbrugsafgift af Fødevarer (af lat. *consumere*, forbruge, forbræde).
- S. 243. *Bedrifter*. Dannet over det paa Holbergs Tid forsogsvis anvendte, tyske Ord *Geschichte*, der opr. betød »det skete, be-
drøvet« senere Beretningen om Begivenheden, for endelig at blive synonymt med det fra lat. indlaante *historia*. – *forskrevet*, bestilt skriftligt. – *Alderdommer*, dannet til ty. *Altertümer*, Oldsager, Forhold i Oldtiden. – *Byrd*, Fødsel. – *Tvistighed*, her: Disputats, offentligt forsvar, akademisk Afhandling. – *øverste Høresal*, Disputatserne afholdtes i Universitetets Auditorium paa 1. Sal.
- S. 244. *Spinozismus*, se Note til Ep. 210. Ifølge Spinoza gives een Substans, Gud eller Naturen, forstaaet som en Kraft, der rører sig i alt, hvad der eksisterer og som hverken kan opstaa eller forgaa, deles eller begrænses. – *Edmund Halley* (1656–1742) var en af sin Tids betydeligste Naturvidenskabsmænd; beregnede efter Newtons Metode Banerne for et Antal Kometer, bl. a. for den efter ham opkaldte »Halley's Komet«. – *Probabilitet*, Sandsynlighed, Antagelse. – *Spatium*, Rum. – *Perspectiver*, Kikkertet.
- S. 245. *conservere*, bevare. – *confunderer*, forveksler. – *Epistola CDLII*. Holbergs Kilde hertil er et populærvidenskabeligt Værk af Noël-Antoine Pluche: *Le Spectacle de la Nature* (1732). – *daarlige*, taabelige. – *jeg tilforn har skrevet*, i Ep. 117. – *Societeter*, Samfund.
- S. 246. *ingen Tragædier*. I Tidsrummet 1748–54 opførtes kun een Tragødie paa Skuepladsen. – *Ubequemhed*, Uegnethed. – *Melampe*, se Bind V. Stykket havde baade paa lille Gronnegade og senere paa Kongens Nytorv (fra 3. Maj 1748) gjort stor Lykke. – *forekommes*, hindres. – *grundig*, fornuftig. – *Voltaire*, i *Discours sur la Tragédie*, som kom som Indledning til *Tragedien Brutus*, 1730; *Oeuvres complètes*, II, 1877, 312–13. – *les Stil*, Prosa. – *Rubens*, Peter Paul (1577–1649), flamsk Maler. – *Veronese*, Paolo (1528–88), italiensk Maler. – *ligne sig ved*, sammenligne sig med. – *Skildrere*, Malere.
- S. 247. *ziirlig Oration*, smagfuld Tale. – *Rigodon*, rigodon, livlig, fransk Dans. – *Folie d'Espagne*, enkel, seriøs Solodans. – *Engelsk Dantz* synes Holberg at identificere med Kotillon, der er af fransk Oprindelse. – *Polske Dantzer*. Polskdansen var jævn Folks Dans. – *Koldsindighed*, Ligegyldighed. – *gisper*, gaber. – *de rimede Latinske Vers etc.*, sandsynligvis leoninske Vers, middelalderlige Hexa- eller Pentametre, i hvilke Midte og Slutning rimer. – *smage derpaa*, faa Smag derfor. – *prosodiske*, rytmiske.
- S. 248. *Raserie*, Galskab; Urimelighed. – *Cartesianer*, Tilhængere af